

Zaak C-156/24

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

28 februari 2024

Verwijzende rechter:

Corte suprema di cassazione (Italië)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

2 februari 2024

Verzoekende partij:

STM srl.

Verwerende partij:

Ministero della Giustizia

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Cassatieberoep tegen een arrest waarin is geoordeeld dat er weliswaar sprake is van vertraging bij de betaling van de bedragen die verschuldigd zijn voor de verhuur van afluisterapparatuur aan een parket van het openbaar ministerie, maar geen interest voor betalingsachterstand overeenkomstig decreto legislativo (wetsbesluit) nr. 231/2002 kan worden toegepast, omdat de rechtsbetrekking tussen de partijen [de verhurende vennootschap en het Ministero della Giustizia (ministerie van Justitie)] niet kan worden gekwalificeerd als een handelstransactie.

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële verwijzing

Uitlegging krachtens artikel 267 VWEU van het Unierecht, met name van artikel 4, lid 3, VEU, artikel 47 van het Handvest en artikel 2, punten 1 en 2, en artikel 10, lid 1, van richtlijn 2011/7/EU.

Prejudiciële vragen

1) Moeten het in artikel 4, lid 3, VEU bedoelde beginsel van loyale samenwerking, het in artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie verankerde grondrecht op een doeltreffende voorziening in rechte, en richtlijn 2011/7/EU, en met name artikel 2, punt 1, en artikel 2, punt 2, daarvan, aldus worden uitgelegd dat zij in de weg staan aan een nationale regeling of praktijk volgens welke: (i) dienstverrichtingen tegen vergoeding door verhuurbedrijven waarom parketten van het openbaar ministerie hebben verzocht, niet kunnen worden gekwalificeerd als „handelstransacties” in de zin van die richtlijn; (ii) de in die richtlijn vervatte regeling betreffende interest bijgevolg niet van toepassing is op vorderingen van verhuurders voor diensten die zij voor parketten hebben verricht?

2) Moeten het in artikel 4, lid 3, VEU bedoelde beginsel van loyale samenwerking, het in artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie verankerde grondrecht op een doeltreffende voorziening in rechte, en richtlijn 2011/7/EU, en met name artikel 10, lid 1, daarvan, aldus worden uitgelegd dat zij in de weg staan aan een nationale regeling of praktijk waarin niet is voorzien in een bepaalde termijn voor de vaststelling van de aan een dienstverrichter verschuldigde vergoedingen, en/of wel is bepaald dat de rechten op die vergoedingen uitsluitend kunnen worden uitgeoefend door middel van de beroepswegen die zijn vermeld in decreto del Presidente della Repubblica n. 115/2002 – Testo Unico in materia di spese di giustizia (presidentieel besluit nr. 115/2002 – Gecoördineerde tekst op het gebied van gerechtskosten), en in het bijzonder uitsluitend door verzet tegen het betalingsbesluit in te stellen?

Belangrijkste aangevoerde bepalingen van Unierecht

Richtlijn 2000/35/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 juni 2000 betreffende bestrijding van betalingsachterstand bij handelstransacties: de overwegingen 5, 7 en 9

Richtlijn 2011/7/EU van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 2011 betreffende bestrijding van betalingsachterstand bij handelstransacties: artikel 2, punten 1 en 2, en artikel 10, lid 1, alsmede de overwegingen 3 en 4

Handvest van de grondrechten van de Europese Unie: artikel 47.

Belangrijkste aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Decreto legislativo del 9 ottobre 2002, n. 231 - Attuazione della direttiva 2000/35/CE relativa alla lotta contro i ritardi di pagamento nelle transazioni commerciali (wetsbesluit nr. 231 van 9 oktober 2002 tot uitvoering van richtlijn 2000/35/EG betreffende bestrijding van betalingsachterstand bij handelstransacties) (GURI nr. 249 van 23 oktober 2002) (hierna: „wetsbesluit

nr. 231/2002”), zoals gewijzigd bij decreto legislativo del 9 novembre 2012, n. 192 - Modifiche al decreto legislativo 9 ottobre 2002, n. 231, per l'integrale recepimento della direttiva 2011/7/UE relativa alla lotta contro i ritardi di pagamento nelle transazioni commerciali, a norma dell'articolo 10, comma 1, della legge 11 novembre 2011, n. 180 (wetsbesluit nr. 192 van 9 november 2012 tot wijziging van wetsbesluit nr. 231 van 9 oktober 2002 met het oog op de volledige omzetting van richtlijn 2011/7/EU betreffende bestrijding van betalingsachterstand bij handelstransacties, overeenkomstig artikel 10, lid 1, van wet nr. 180 van 11 november 2011) (GURI nr. 267 van 15 november 2012): de artikelen 1 tot en met 5

Decreto del Presidente della Repubblica del 30 maggio 2002, n. 115 - Testo unico delle disposizioni legislative e regolamentari in materia di spese di giustizia (presidentieel besluit nr. 115 van 30 mei 2002 houdende de gecoördineerde tekst van de wet- en regelgeving inzake gerechtskosten (gewoon supplement bij GURI nr. 139 van 15 juni 2002) [hierna: „TUSG”]:

artikel **168**: „1. De hoogte van de vergoedingen voor de externe medewerkers van de magistraat [...] wordt vastgesteld bij met redenen omkleed betalingsbesluit van de vervolgende magistraat. 2. Het besluit wordt meegedeeld aan de begunstigde en aan de partijen, met inbegrip van het openbaar ministerie, en is bij voorraad uitvoerbaar [...]”;

artikel **168 bis** „1. De kosten van de in artikel 96 van wetsbesluit nr. 259 van 1 augustus 2003 bedoelde prestaties en de voor het gebruik van deze prestaties noodzakelijke kosten worden onverwijld vastgesteld bij betalingsbesluit van het parket dat om de afluisteroperaties heeft verzocht of daarvoor toestemming heeft verleend. [...] 3. Tegen het betalingsbesluit kan verzet worden ingesteld overeenkomstig artikel 170”, en

artikel **170**: „1. Tegen het aan de externe medewerkers van de magistraat uitgereikte betalingsbesluit [...] kan verzet worden ingesteld door de begunstigde en de partijen bij het geding, met inbegrip van het openbaar ministerie. Verzet wordt geregeld door artikel 15 van decreto legislativo del 1 settembre 2011, n. 150 (wetsbesluit nr. 150 van 1 september 2011).”

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure in het hoofdgeding

- 1 Bij betalingsbevel heeft de Tribunale di Catanzaro (rechter in eerste aanleg Catanzaro, Italië) het Ministero della Giustizia (ministerie van Justitie) gelast aan STM srl bedragen met inbegrip van interest voor betalingsachterstand te betalen overeenkomstig de artikelen 4 en 5 van wetsbesluit nr. 231/2002 als vergoeding voor de verhuur van elektronische aftap- en afluisterapparatuur die deze vennootschap aan talrijke parketten had verstrekt.
- 2 Het Ministero della Giustizia heeft verzet ingesteld bij de Tribunale di Catanzaro, die bij vonnis het betalingsbevel heeft ingetrokken en aan STM een vordering

zonder interest voor betalingsachterstand heeft toegekend. Volgens die rechter vallen de voor het aftappen en afluisteren benodigde diensten niet onder handelstransacties, die worden vergoed op grond van de criteria van wetsbesluit nr. 231/2002, maar onder activiteiten van externe medewerkers van de magistraat, die worden vergoed op grond van de criteria van de artikelen 168 TUSG e.v.

- 3 Het aangevochten vonnis in eerste aanleg is bevestigd in hoger beroep. Tegen het arrest in hoger beroep heeft STM beroep in cassatie ingesteld bij de verwijzende rechter.

Voornaamste argumenten van de partijen in het hoofdgeding

- 4 **Volgens verzoekster** vormt de verrichting van diensten voor de verhuur van apparatuur een handelstransactie in de zin van richtlijn 2011/7/EG, aangezien dat moet worden gezien als het verrichten van diensten tegen vergoeding, en is daarover bijgevolg interest voor betalingsachterstand verschuldigd in geval van vertraagde betaling.
- 5 Het feit dat de dienst wordt gevraagd door een parket staat niet aan een dergelijke kwalificatie in de weg. Wanneer het openbaar ministerie toestemming geeft voor het gebruik van afluisterapparatuur, aanvaardt het namelijk in feite het aanbod van de leverancier, waardoor het met die leverancier een contractuele relatie aangaat waarop het gewone verbintenissen- en overeenkomstenrecht van toepassing is.
- 6 Ook indien de betrokken relatie daarentegen werd opgevat als een publiekrechtelijke rechtsbetrekking en de vergoeding bijgevolg op grond van een wettelijke verplichting als gerechtskosten wordt betaald, zou aan de verhuurder hoe dan ook de interest voor betalingsachterstand moeten worden toegekend en zou hij zijn vordering ook te gelde moeten kunnen maken met andere middelen dan het middel dat uitdrukkelijk in de TUSG is vermeld, te weten, het betalingsbesluit. Het eenmaal vastgestelde besluit a) wordt namelijk uitsluitend aan de partij meegedeeld, en daarvan wordt geen gewaarmerkt afschrift betekend, zodat de schuldeiser, als hij tot tenuitvoerlegging wil overgaan, eerst een expeditie daarvan moet verkrijgen waarvan hij de kosten moet voorschieten; b) bepaalt niets over de interest (wettelijk of voor betalingsachterstand), en c) kan slechts worden aangevochten door middel van verzet overeenkomstig artikel 170 TUSG. Bovendien, d) zijn voor de uitvaardiging van het betalingsbesluit geen termijnen vastgesteld.
- 7 **Het Ministero della Giustizia** voert daarentegen ten eerste aan dat de toestemming om particuliere instrumenten te gebruiken een uitoefening van openbaar gezag van de overheid is, en ten tweede dat het openbaar ministerie geen bevoegdheid heeft om de overheid contractueel te binden.

Korte uiteenzetting van de motivering van de prejudiciële verwijzing

- 8 Tot 2004 bestonden er geen uitdrukkelijke bepalingen voor de kwalificatie van kosten voor afluisteren. Volgens artikel 5, lid 1, onder i-bis, TUSG, dat is ingevoerd bij wet nr. 311/2004, vallen onder de kosten die kunnen worden teruggevorderd door de schatkist, die ze heeft voorgeschoten, zowel de kosten van tractering, waartoe telefoonexploitanten verplicht zijn, als de voor de uitvoering daarvan noodzakelijke kosten. Voor beide soorten kosten bepaalt artikel 168 bis TUSG, dat is ingevoerd bij wetsbesluit nr. 120/2018, dat zij worden vastgesteld bij rechterlijke beslissing overeenkomstig artikel 168 TUSG.
- 9 Volgens vaste rechtspraak van de Corte di cassazione (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Italië) toont de keuze voor deze regeling aan dat de wetgever wilde dat: a) ook het huren van apparatuur van particulieren, alsook de eventuele door het bijbehorende personeel verrichte diensten, worden geacht nauw met het strafproces samen te hangen, en b) de kosten daarvan als buitengewone kosten tot de gerechtskosten worden gerekend, dus zonder vrije onderhandeling, zowel wat de fase van vaststelling als wat de fase van verzet betreft. Overeenkomstig die opvatting kunnen dergelijke kosten bijgevolg uitsluitend „onverwijld” (artikel 168 bis) worden vastgesteld door het vervolgend openbaar ministerie bij met redenen omklede besluit dat definitief bij voorraad uitvoerbaar wordt indien geen verzet wordt ingesteld overeenkomstig artikel 170 TUSG, en de rechtsgrond vormt voor de betaling van de kosten overeenkomstig artikel 171 TUSG.
- 10 Volgens de verwijzende rechter zou een dergelijke benadering evenwel de doeltreffende rechtsbescherming van de verhuurder kunnen beperken: doordat uitsluitend naar de TUSG wordt verwezen, wordt de verhuurder namelijk de mogelijkheid ontnomen om zijn vorderingen eventueel te gelde te maken door een betalingsbevel te verzoeken. Aldus zou een vennootschap als verzoekster niet alleen geen recht hebben op interest voor betalingsachterstand, maar zou zij ook moeten dulden dat haar aanspraken pas – vaak veel – later worden erkend (de TUSG bevat geen termijn voor de vaststelling van het betalingsbesluit door de bevoegde rechter), zou zij geen rechtsgrond hebben om actie te ondernemen ter bescherming van haar vordering, zelfs indien die is erkend (het betalingsbesluit wordt niet in zijn geheel toegestuurd) en zou zij de hoogte van de vergoeding uitsluitend ter discussie kunnen stellen op de wijze die daartoe uitdrukkelijk is vastgesteld in artikel 170 TUSG.
- 11 Die gevolgen, die tot nog toe in de vaste rechtspraak van de Corte di cassazione zijn bevestigd, doen bij de kamer van de Corte di cassazione waaraan de onderhavige zaak is voorgelegd twijfel rijzen over de verenigbaarheid van dit artikel met het Unierecht. Artikel 170 zou namelijk a) in strijd kunnen zijn met de in nationaal recht omgezette Unieregeling betreffende bestrijding van betalingsachterstand bij handelstransacties, en b) inbreuk kunnen maken op artikel 10, lid 1, van richtlijn 2011/7/EU, waarin is bepaald dat de schuldeiser binnen een periode van 90 kalenderdagen na het betalingsbesluit een executoriale

titel moet kunnen verkrijgen, en c) in strijd kunnen zijn met het grondrecht op een doeltreffende voorziening in rechte en op een onpartijdig gerecht (artikel 47 Handvest).

Daarom wordt verzocht om een prejudiciële uitleg van het normatief referentiekader.

- 12 De verwijzende rechter wijst erop dat naar aanleiding van een klacht van verzoekster op grond van artikel 258 VWEU een inbreukprocedure tegen Italië is ingeleid [INFR (2021) 4037]. Volgens de Europese Commissie zou de Italiaanse regeling, door de verhuur van de betrokken apparatuur niet tot de handelstransacties te rekenen, de dienstverrichtende ondernemingen namelijk de door de richtlijn inzake betalingsachterstand geboden bescherming ontnemen.

Gelet op deze procedure en de omvang van de rechtszaken tussen verhuurbedrijven en parketten wordt verzocht om het verzoek om een prejudiciële beslissing volgens de versnelde procedure te behandelen.